

Er zit muziek in wiskundigen

Het *Nieuw Archief voor Wiskunde* (NAW) in zijn huidige vorm — de vijfde serie — is al weer aan z'n achtste jaargang toe. Wat betreft de opmaak heeft dit vlaggeschip van het KWG altijd een aparte sfeer uitgedemd. Vanaf het prilleste begin was het een blad met allure. De aanzet daartoe is gegeven door de eerste hoofdredacteur Chris Zaal en sinds 2001 is de stuwende kracht eindredacteur Derk Pik. Laten op het recente Nederlands Mathematisch Congres die twee namen nu verbonden worden door de uitreiking van de Zaalbokaal 2007. Deze prijs, voor de best leesbare bijdrage aan de jaargang 2006, werd namelijk uitgereikt aan Derk Pik. Een onafhankelijke jury, bestaande uit beroepsjournalisten Bruno van Wayenburg, Dirk van Delft en Jos van den Broek, koos unaniem voor zijn artikel *Stochastiek in de vroege muziek van Xenakis*. Genoemd artikel is tekenend voor zijn veelzijdigheid. Met hem heeft de redactie van het NAW al jaren een ideale mix van capaciteiten in huis: professioneel musicus, gepromoveerd wiskundige, en, naar nu is gebleken, een kundig publicist. Met grote betrokkenheid heeft hij zijn artistieke gaven aangewend voor het NAW.

“Muziek is de taal die alle volkeren verstaan.” Deze wat gezwollen tekst stond vroeger op de gevel van een muziekhandel in Den Haag waar ik regelmatig langsfietste. Ik vond dat toentertijd een diepzinnige spreuk en bedacht, voorzichtig langs de geparkeerde auto's in de nauwe straat manoeuvrerend, dat je voor ‘muziek’ ook wel ‘wiskunde’ zou kunnen invullen. Iedere keer viel mij deze diepe gedachte weer opnieuw in, maar nooit kwam ik verder met dit thema. Al filosoferend over de meest recente toekenning van de Zaalbokaal, valt me op dat het aantal dwarsverbanden tussen muziek en wiskunde werkelijk legio is. Beide zitten op dezelfde of op zijn minst naburige genen. Vanuit het Wageningse spreekt me dat erg aan. Opmerkelijk veel wiskundigen zijn actief op het gebied van muziek en vice versa; Nederland kent enkele tientallen professionele wiskundigen die ook professionele musici zijn. Een andere frappante overeenkomst: zowel wiskunde als muziek hebben hun eigen schrift. En nog een: muziek en wiskunde tellen beide nogal wat dialecten.

Dit laatste gegeven dempt de euforie helaas weer wat, want dat betekent wel dat de universele verstaanbaarheid van beide nogal tegenvalt. Iemand die getraind is in de Europese muziektraditie heeft grote moeite met de klankwereld van bijvoorbeeld de Indiase muziek, en andersom. Evenzo blijkt de communicatie tussen wiskundigen met verschillende specialisaties verbijsterend lastig te zijn. Zet er twee samen aan de bar en na korte tijd komt er weinig meer uit; hoogstens gaat er nog wat in. Overigens, voor het NAW claimen we universele leesbaarheid voor de hele

wiskundegemeenschap. Als dat niet klopt, stuurt u dan gerust eens een boze brief aan de redactie.

Terwijl de amateurmuziek in Nederland groeit en bloeit, hebben de professionele musici — hoewel van erkend hoog niveau — het niet gemakkelijk. De analogie met de wiskundewereld is alweer groot. Voor wiskundige puzzels en spelletjes is best veel belangstelling, maar de opleiding en financiering van professionele wiskundigen vormt een probleem. De waarde van langetermijninvesteringen in wiskundig onderzoek is de buitenwacht vrijwel niet duidelijk te maken. Dat lukt alleen met toepassingen waarvan het maatschappelijk nut direct aanspreekt. Bijvoorbeeld, wiskunde losgelaten op financiële vragen, oftewel poenwiskunde; wiskunde toegepast op biologische vragen, oftewel levenswiskunde; wiskunde toegepast op onze NS-dienstregeling, oftewel spoorwegwiskunde: zulke dingen liggen een stuk beter in de markt.

Vorig jaar schreef ik in mijn redactioneel: “Momenteel is de operatie *Smart Mix* gaande. Er worden wetenschappelijk Nederland grote financiële worsten voorgehouden, maar alleen consortia van giga-omvang met een ‘man-op-de-maan’-thema maken een kans. Wiskundig Nederland zal hier niet wel bij varen. Wij moeten het hebben van kleinschalig, hoogwaardig onderzoek en in de soepketels van deze consortia kunnen we hoogstens zorgen voor het snufje zout.” Ik heb deze gedachten zelden mooier uitgewerkt gezien dan in de afscheidsrede van Piet Groeneboom, die u in dit nummer aantreft. Lees en geniet, en denk hierbij ook eens aan onze adverteerders.

Ten slotte: zelfs in onze somberste bespiegelingen moeten we ruimte bieden aan stochastische decorwisselingen. Na mijn redactioneel vorig jaar is er een nieuw kabinet aangetreden. Een verbetering in het algemeen, denk ik. Maar ook in het bijzonder. Wat wordt er namelijk in de wandelgangen gefluisterd? Dat Plasterk, onze kersverse minister van onderwijs, altijd heeft verkondigd dat megaconcentraties van onderzoek leiden tot nivellering en ten koste gaan van hoogwaardig onderzoek. En dat hij zou spelen met de gedachte ze weer af te schaffen. Mooi toch, zo'n vriendendienst waarbij een bioloog de wiskunde wellicht gaat helpen?!

Maar ik moet nu stoppen: verder schrijven aan een *Smart Mix*-voorstel ...

Jaap Molenaar
hoofdredacteur *Nieuw Archief voor Wiskunde*

Technische Universiteit Eindhoven

Wageningen Universiteit en Researchcentrum

jaap.molenaar@wur.nl